

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฉ

บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๒
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๕
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖

บทที่ ๒ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในจักษุวัตติสูตร	๗
๒.๑ สาระสำคัญของจักษุวัตติสูตร	๙
๒.๒ สภาพสังคมมนุษย์ในจักษุวัตติสูตร	๑๔
๒.๒.๑ สภาพสังคมมนุษย์ที่ดีพร้อมสมบูรณ์แบบช่วงก่อนเสื่อม	๑๔
๒.๒.๒ สภาพสังคมมนุษย์ช่วงที่เสื่อมถอยลง	๑๗
๒.๒.๓ สภาพสังคมมนุษย์ที่ดีพร้อมสมบูรณ์แบบช่วงหลังเสื่อม	๒๑
๒.๓ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ด้านเจริญ	๒๔

๒.๔ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ด้านเสื่อม	๒๗
๒.๔.๑ ระดับอกุศลกรรมบถ ๑๐	๒๗
๒.๔.๒ ระดับเกินจากอกุศลกรรมบถอีก ๗ ประการ	๒๘
๒.สรุป วิกฤตศีลธรรมที่มีความคล้ายกัน	๓๐

บทที่ ๓ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและ ทรัพยากรธรรมชาติในจกกวตติสูตร	๓๒
๓.๑ วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์แบบสังคมศาสตร์	๓๒
๓.๒ วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์ตามหลักพฤติกรรมศาสตร์	๓๖
๓.๓ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุมนุษย์	๔๑
๓.๓.๑ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่มีผลต่ออายุมนุษย์ ฝ่ายวิกฤตศีลธรรม	๔๑
๓.๓.๒ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่มีผลต่ออายุมนุษย์ ฝ่ายวิวัฒน์ศีลธรรม	๕๖
๓.๔ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับทรัพยากรธรรมชาติ	๕๙
๓.๔.๑ ทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์เคยมีในอัคคัณฐสูตร	๕๙
๓.๔.๒ ทรัพยากรธรรมชาติในจกกวตติสูตร	๖๑
๓.๔.๓ ทรัพยากรธรรมชาติในการตีความของนักปราชญ์รุ่นหลัง	๖๒
๓.๔.๔ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่มีผลต่อทรัพยากรธรรมชาติ ฝ่ายวิกฤตศีลธรรม	๖๓
๓.๔.๕ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่มีผลต่อทรัพยากรธรรมชาติ ฝ่ายวิวัฒน์ศีลธรรม	๖๔
๓.๕ สรุปวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	๖๕
๓.๕.๑ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์สร้างผลกระทบต่ออายุ และทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างไร	๖๕
๓.๕.๒ ศึกษาเหตุผลความเสื่อมและเจริญของอายุและ ทรัพยากรธรรมชาติ	๖๙
๓.๕.๒.๑ แนวคิดเรื่องนิยามในพระพุทธศาสนา ๕ ประการ	๖๙
๓.๕.๒.๒ วิทยาศาสตร์และการแพทย์	๗๒

๓.๕.๒.๓ นักประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์	๗๕
๓.๕.๓ ความเข็ดหลาบและความเจริญที่ไม่เหมือนเดิม	๗๕
๓.๕.๓ ยุคมิคสัญญีเป็นตัวตักเตือนผู้คนสู่โอกาสทางศีลธรรม	๗๗
๓.๕.๔ ทรัพยากรธรรมชาติในยุคมิคสัญญี	๗๗
๓.๕.๕ เนื้อความในจกกวัดติสฺสวโรเป็นคำทำนายอนาคตของโลก	๗๘
๓.๕.๖ ประโยชน์ของการเผยแพร่พระสูตรนี้ที่มีต่อศาสตร์ทั้งหลาย	๗๘
บทที่ ๔ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๘๐
๔.๑ สรุปตามวัตถุประสงค์ข้อแรก	๘๐
๔.๑ สรุปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒	๘๑
๔.๒ ข้อเสนอแนะ	๘๔
บรรณานุกรม	๘๖
ประวัติผู้วิจัย	๘๙

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๒.๑	เปรียบเทียบจักกวัตติวัตร ๕ กับสติปัฏฐาน ๔	๑๓
ตารางที่ ๒.๒	พระจริยาวัตรของพระเจ้าจักรพรรดิ ๓ ประการ	๑๖
ตารางที่ ๒.๓	สภาพความเสื่อมของสังคมในยุคสมัยมนุษย์มีอายุสิบปี	๒๐
ตารางที่ ๒.๔	สภาพความเจริญของสังคมในยุคสมัยพระศรีอริยเมตไตรย	๒๒
ตารางที่ ๒.๕	ความผิดพลาดของพระราชองค์ที่ ๘	๒๗
ตารางที่ ๒.๖	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของมนุษย์ยุคเสื่อมกับยุค เจริญ	๒๙
ตารางที่ ๒.๗	วิฤตศีลธรรมที่คล้ายกัน	๓๐
ตารางที่ ๓.๑	แสดงผลกระทบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมฝ่ายวิฤตศีลธรรมกับอายุมนุษย์ ในจักกวัตติวัตร	๔๓
ตารางที่ ๓.๒	วิเคราะห์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมฝ่ายวิฤตศีลธรรมทั้ง ๑๗ ประการตาม เกณฑ์ ๕ ข้อ	๔๕
ตารางที่ ๓.๓	วิเคราะห์สาเหตุของอทินนาทาน	๔๘
ตารางที่ ๓.๔	วิเคราะห์สาเหตุของปาณาติบาต	๔๙
ตารางที่ ๓.๕	วิเคราะห์สาเหตุของมุสาวาท	๔๙
ตารางที่ ๓.๖	วิเคราะห์สาเหตุของปิสุณวาจา	๔๙
ตารางที่ ๓.๗	วิเคราะห์สาเหตุของกาเมสุมิจฉาจาร	๕๐
ตารางที่ ๓.๘	วิเคราะห์สาเหตุของผรุสวาจา	๕๐
ตารางที่ ๓.๙	วิเคราะห์สาเหตุของสัมผัปปลาปวาจา	๕๐
ตารางที่ ๓.๑๐	วิเคราะห์สาเหตุของอภิชฌา	๕๐
ตารางที่ ๓.๑๑	วิเคราะห์สาเหตุของพยาบาท	๕๑
ตารางที่ ๓.๑๒	วิเคราะห์สาเหตุของมิจฉาภิภูงิ	๕๑
ตารางที่ ๓.๑๓	วิเคราะห์สาเหตุของอธรรมวาคะ	๕๒
ตารางที่ ๓.๑๔	วิเคราะห์สาเหตุของวิสมโลภะ	๕๒
ตารางที่ ๓.๑๕	วิเคราะห์สาเหตุของมิจฉาธรรม	๕๒

ตารางที่ ๓.๑๖	วิเคราะห์สาเหตุของการไม่ปฏิบัติชอบในมารดาบิดาและในสมณพราหมณ์	๕๓
ตารางที่ ๓.๑๗	วิเคราะห์สาเหตุของความไม่อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูล	๕๓
ตารางที่ ๓.๑๘	วิเคราะห์สาเหตุของการสมสู่ไม่เลือกหน้า	๕๓
ตารางที่ ๓.๑๙	วิเคราะห์สาเหตุของการเคียดแค้นฆ่าไม่เลือกคน	๕๔
ตารางที่ ๓.๒๐	วิฤตศีลธรรมที่แพร่หลายแล้วและยังไม่แพร่หลายในปัจจุบัน	๕๕
ตารางที่ ๓.๒๑	วิเคราะห์สาเหตุของการงดเว้นปาณาติบาต	๕๖
ตารางที่ ๓.๒๒	วิเคราะห์สาเหตุของการงดเว้นอนินนาทาน	๕๖
ตารางที่ ๓.๒๓	พฤติกรรมเชิงจริยธรรมฝ่ายวิวัฒนศีลธรรม	๕๗
ตารางที่ ๓.๒๔	วิเคราะห์รวมทรัพย์ากรธรรมชาติในอัคคัณฺณสูตรและจักกวัตติสูตร	๖๒

สารบัญแผนภาพ

	เรื่อง	หน้า
แผนภาพที่ ๑.๑	แสดงขั้นตอนในการวิจัย	๔
แผนภาพที่ ๓.๑	ความสัมพันธ์ของวิวัฒน์และวิกฤตศีลธรรมกับอายุมนุษย์แบบ จกกวตติสูตร	๔๑
แผนภาพที่ ๓.๒	วิเคราะห์คำว่า “ถึงความแพร่หลาย”	๔๗
แผนภาพที่ ๓.๓	ความสัมพันธ์ของวิกฤตศีลธรรมกับทรัพยากรธรรมชาติแบบจกกวตติ สูตร	๖๓
แผนภาพที่ ๓.๔	สัมพันธ์ภาพของพฤติกรรมมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและอายุ มนุษย์แบบอัครัญญสูตรและจกกวตติสูตร	๖๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในสารนิพนธ์นี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช ๒๕๓๙ คัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

การอ้างอิงพระไตรปิฎกอ้างทั้งฉบับภาษาบาลีและภาษาไทย ใช้ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุถึง เล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น วิ.ม. (บาลี) ๕/๑๖/๑๕ หมายถึง คัมภีร์วินยปิฎก มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม ๕ ข้อ ๑๖ หน้า ๑๕ วิ.ม. (ไทย) ๕/๑๖/๒๑-๒๒ หมายถึง คัมภีร์วินยปิฎก มหาวรรค ภาษาไทย เล่ม ๕ ข้อ ๑๖ หน้า ๒๑-๒๒

พระวินยปิฎก

วิ.มหา.	(บาลี)	วินยปิฎก	มหาวิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.มหา.	(ไทย)	วินยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(บาลี)	วินยปิฎก	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.	(ไทย)	วินยปิฎก	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	(ภาษาไทย)
วิ.จุ.	(บาลี)	วินยปิฎก	จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	(ภาษาบาลี)
วิ.จุ.	(ไทย)	วินยปิฎก	จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ส.	(บาลี)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีกุณฑนวรรค	(ภาษาบาลี)
ที.ส.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีกุณฑนวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(บาลี)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	(ภาษาบาลี)
ที.ม.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	(ภาษาไทย)

ที.ปา.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ปา.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	มชฺฌนิมิกาย	มุลปณฺณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.มู.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	มชฺฌนิมิกาย	มุลปณฺณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	มชฺฌนิมิกาย	มชฺฌนิมปณฺณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.ม.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	มชฺฌนิมิกาย	มชฺฌนิมปณฺณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	มชฺฌนิมิกาย	อุปริปณฺณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.อุ.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	มชฺฌนิมิกาย	อุปริปณฺณาสก	(ภาษาไทย)
ลั.ข.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	ลัษฺยตุนิกาย	ขณฺธวาวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ลั.ข.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ลัษฺยตุนิกาย	ขณฺธวาวรรค	(ภาษาไทย)
ลั.สพฺวา.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	ลัษฺยตุนิกาย	สพฺวายตนวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ลั.สพฺวา.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ลัษฺยตุนิกาย	สพฺวายตนววรรค	(ภาษาไทย)
ลั.ม.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	ลัษฺยตุนิกาย	มหาวาวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ลั.ม.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ลัษฺยตุนิกาย	มหาวาวรรค	(ภาษาไทย)
อญ.เอกก.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	อญฺคฺตตฺตรนิกาย	เอกกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อญ.เอกก.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	อญฺคฺตตฺตรนิกาย	เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อญ.ติก.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	อญฺคฺตตฺตรนิกาย	ติกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อญ.ติก.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	อญฺคฺตตฺตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อญ.จตุกก.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	อญฺคฺตตฺตรนิกาย	จตุกกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อญ.จตุกก.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	อญฺคฺตตฺตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อญ.นวก.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	อญฺคฺตตฺตรนิกาย	นวกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อญ.นวก.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	อญฺคฺตตฺตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาไทย)
อญ.เอกาทสก.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	อญฺคฺตตฺตรนิกาย	เอกาทสกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อญ.เอกาทสก.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	อญฺคฺตตฺตรนิกาย	เอกาทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	ธมฺมปทปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.ธ.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.อุ.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	อุทานปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.อุ.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	อุทาน	(ภาษาไทย)
ขุ.อิติ.	(บาลี)	สูตรตุนตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	อิติวุตฺตกปาติ	(ภาษาบาลี)

ช.อติ.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ชุททกนิกาย	อติวุตตะกะ	(ภาษาไทย)
ช.ป.	(บาลี)	สูตรตันตปิฎก	ชุททกนิกาย	ปฏิสัมภิทามคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ช.ป.	(ไทย)	สูตรตันตปิฎก	ชุททกนิกาย	ปฏิสัมภิทามรรค	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภ.สง.	(บาลี)	=	อภิธมฺมปิฎก	ธมฺมสังคณีปาติ	(ภาษาบาลี)
อภ.สง.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	ธรรมสังคณี	(ภาษาไทย)
อภ.วิ.	(บาลี)	=	อภิธมฺมปิฎก	วิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
อภ.วิ.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์	(ภาษาไทย)
อภ.ป.	(บาลี)	=	อภิธมฺมปิฎก	ปฏฺฐานปาติ	(ภาษาบาลี)
อภ.ป.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	ปฏฺฐาน	(ภาษาไทย)

คำย่อเกี่ยวกับอรรถกถา

การอ้างอิงอรรถกถาภาษาบาลีใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ม.ม.อ. (บาลี) ๒/๔๖๔/๓๑๘ หมายถึง มัชฌิมนิกาย ปปัญจสุทนี มัชฌิมปณฺณาสกอฏฺฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๒ ข้อ ๔๖๔ หน้า ๓๑๘ การอ้างอิงอรรถกถาภาษาไทย ซึ่งใช้ฉบับแปลของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้เล่ม/ภาค/หน้า เช่น ม.ม.อ. (ไทย) ๒/๒/๔๔๖ หมายถึง คัมภีร์ มัชฌิมนิกาย ปปัญจสุทนี มัชฌิมปณฺณาสกอรรถกถา ภาษาไทย เล่ม ๒ ภาค ๒ หน้า ๔๔๔, ช.เถร.อ. (ไทย) ๒/๓/๓/๓๖๑-๓๖๒ หมายถึง คัมภีร์ ชุททกนิกาย ปรมัตถทีปนี เถรคาถาอรรถกถา เล่มที่ ๒ ภาคที่ ๓ ตอนที่ ๓ หน้า ๓๖๑-๓๖๒

อรรถกถาพระสูตรตันตปิฎก

ที.ม.อ.	(บาลี)	ทีฆนิกาย	สุมฺงฺคฺลวิลาสิณี	มหาวคฺคอฏฺฐกถา	(ภาษาบาลี)
ที.ม.อ.	(ไทย)	ทีฆนิกาย	สุมฺงฺคฺลวิลาสิณี	มหาวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ที.ปา.อ.	(บาลี)	ทีฆนิกาย	สุมฺงฺคฺลวิลาสิณี	ปาฏิกวคฺคอฏฺฐกถา	(ภาษาบาลี)
ที.ปา.อ.	(ไทย)	ทีฆนิกาย	สุมฺงฺคฺลวิลาสิณี	ปาฏีวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ม.ม.อ.	(บาลี)	มชฺฌิมนิกาย	ปปัญจสุทนี	มชฺฌิมปณฺณาสกอฏฺฐกถา	(ภาษาบาลี)
ม.ม.อ.	(ไทย)	มัชฌิมนิกาย	ปปัญจสุทนี	มัชฌิมปณฺณาสกอรรถกถา	(ภาษาไทย)

ช.ธ.อ.	(บาลี)	ชุตตทกนิกาย	ธมฺมปทฏฐกถา	(ภาษาบาลี)
ช.ธ.อ.	(ไทย)	ชุตตทกนิกาย	ธรรมบทอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ช.เถร.อ.	(บาลี)	ชุตตทกนิกาย	ปรมตฺถทีปนี เถรคาถาอฏฐกถา	(ภาษาบาลี)
ช.เถร.อ.	(ไทย)	ชุตตทกนิกาย	ปรมตฺถทีปนี เถรคาถาอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ช.ป.อ.	(บาลี)	ชุตตทกนิกาย	สทฺธมฺมปฺปกาสินี ปฏิสฺมภิทามคฺคอฏฐกถา	(ภาษาบาลี)
ช.ป.อ.	(ไทย)	ชุตตทกนิกาย	สัทธมมปกาสิโน ปฏิสัสมิทามรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)

คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์ฎีกา

การอ้างอิงคัมภีร์ฎีกาภาษาบาลีใช้ฉบับมหาจุฬารัฏฐิกา โดยระบุชื่อคัมภีร์ตามด้วย ข้อ/หน้า เช่น วิสฺสุทฺธิ.มหาฎีกา. (บาลี) ๒/๗๙ หมายถึง ปรมตฺถมณฺฑลฺสูสา วิสฺสุทฺธิมคฺคมหาฎีกา ภาษาบาลี ข้อ ๒ หน้า ๗๙ การอ้างอิงภาษาไทยใช้ฉบับวิสฺสุทฺธิมรรคมหาฎีกา ฉบับแปลเป็นภาษาไทย โดยระบุชื่อคัมภีร์ตามด้วย ข้อ/หน้า เช่น วิสฺสุทฺธิ.มหาฎีกา. (ไทย) ๑/๓๘๙ หมายถึง ปรมตฺถมณฺฑลฺสูสา วิสฺสุทฺธิมรรคมหาฎีกา ภาษาไทย ข้อ ๑ หน้า ๓๘๙

ฎีกาปกรณ์วิเสส

วิสฺสุทฺธิ.มหาฎีกา.	(บาลี)	ปรมตฺถมณฺฑลฺสูสา วิสฺสุทฺธิมคฺคมหาฎีกา	(ภาษาบาลี)
วิสฺสุทฺธิ.มหาฎีกา.	(ไทย)	ปรมตฺถมณฺฑลฺสูสา วิสฺสุทฺธิมรรคมหาฎีกา	(ภาษาไทย)